

Hjem til **alle** alliancen

BO- Sammensammen

en ny start for
hjemløse unge

Fagligt notat #2

Indholdsfortegnelse

- 4** **Introduktion**
- 12** **Bo-Sammen – Et bud på en bedre løsning**
- 20** **Hvad har Alliancen lært af Bo-Sammen**
- 22** Om de fysiske rammer
- 28** Om den sociale støtte
- 33** Om fællesskabet
- 41** Om organisering om samarbejde
- 45** **Gode råd til Bo-Sammen**

**De hjemløse unge
er først og fremmest
unge mennesker,
og de opfatter ikke sig
selv som hjemløse.**

**De har ofte haft en
meget svær start på livet,
flere kæmper med
dobbeldiagnoser,
og de har dårlige
erfaringer med skole
og uddannelse.**

I Bo-Sammen kan hjemløse unge starte en ny tilværelse

Siden 2009 er antallet af hjemløse unge i Danmark fordoblet. Aldrig har så mange unge mennesker i overgangen til en voksen tilværelse stået uden et hjem. Et hjem, som skulle være basen for et liv med uddannelse, arbejde, venner og kærester. De unge lever et utrygt liv, hvor hverdagen i stedet handler om at finde den næste sofa at sove på og det næste måltid mad. Og modsat andre unge, som kan vende sig mod familie eller venner, når de har brug for hjælp, så står en stor del af de hjemløse unge alene med deres problemer.

Unge der ender i hjemløshed kommer ofte fra hjem præget af usikkerhed eller udsathed, og de har ikke et sikkerhedsnet, der kan gribe dem. At de må starte deres voksentilværelse som hjemløse, forstærker kun deres udfordringer. Der er derfor tale om unge mennesker med store og mangfoldige, komplekse problemer, der kræver håndtering for at de kan støttes videre i livet.

Én organisation, kommune, forvaltning, minister, boligforening, socialrådgiver eller pædagog kan ikke løse problemet alene. Der er brug for at arbejde på tværs af områder, kompetencer og forskelle og for et samarbejde for bedre og mere sammenhængende løsninger, hvis vi skal hjælpe det stigende antal af hjemløse unge.

Det er på baggrund af denne erkendelse, at fonde, kommuner og civilsamfundsorganisationer har udviklet Bo-Sammen.

Bo-Sammen er udviklet til at tage hånd om og støtte de centrale udfordringer som hjemløse står over for.

Bo-Sammen indeholder tre elementer:

🏠 En bolig

De hjemløse unge får et hjem på et privat kollegie, hvor de bor sammen med unge studerende.

🏠 Social støtte

De hjemløse unge får en intensiv og individuelt tilrettelagt social støtte, der skal hjælpe dem med praktiske og personlige problemer.

🏠 Adgang til ungefællesskaber

Når de hjemløse unge flytter ind på kollegiet, bliver de en del af et socialt ungdomsfællesskab.

Den første hjemløse unge flyttede ind i Bo-Sammen i 2016. Alliancen har løbende indsamlet de unges oplevelser med Bo-Sammen og har på baggrund af dette god erfaring med at give hjemløse unge en bolig på et privatejet kollegie. Af erfaringsopsamlingen fremgår det, at:

🏠 **Boligen** har givet de unge ro, tryghed og mod på at starte en ny tilværelse.

🏠 **Den sociale støtte** har hjulpet de unge med at gøre deres nye bolig til et hjem, og støttepersonen har været et vigtigt bindeled til det kommunale støtte-system.

🏠 **Kollegiefællesskabet** kan være med til at løfte de unge, men kan også være en stor udfordring for de unge, hvis ikke der støttes op om mødet.

Læsevejledning

Alliancen er ikke færdig med at indhente erfaringer med, hvordan man sikrer, at fællesskabet bliver til en ressource for hjemløse unge. Det fremgår dog allerede af de første års erfaringer, at fællesskabet kan være en ressource, og Alliancen arbejder derfor videre med at inkludere hjemløse unge i sociale fællesskaber.

Det er ikke nyt, at hjemløse unge bor på kollegier med studerende unge. Hjemløse og udsatte unge anvises overalt i landet til almene kollegier. Det nye er, at fonde og kommuner arbejder tæt sammen om en konkret boligløsning til en udsat målgruppe, og at adgang til ungefællesskaber bliver til en fremtrædende del af de unges vej ud af hjemløshed.

Hjem til Alle-sekretariatet indsamler løbende viden om de løsninger, Alliancen iværksætter. Det vigtigste element i denne vidensindsamling er de hjemløse unges stemme. Vi er optagede af, hvad de unge mener og oplever, for løsningerne skal være drevet af deres behov og ønsker, hvis de skal virke. Den løbende vidensindsamling og ungeinddragelse har to overordnede formål:

1) Den skal bidrage til at udvikle og tilpasse løsningerne og 2) den skal bidrage til at viderebringe gode erfaringer til andre aktører, som ønsker at gøre en forskel for hjemløse unge.

I denne erfaringsopsamling bliver problemfeltet og de hjemløse unge præsenteret kort, hvorefter Bo-Sammens tre elementer – *Bolig, Støtte og Fællesskab* – bliver introduceret. Efterfølgende bliver de hjemløse unges oplevelser med de tre elementer gennemgået. Erfaringsopsamlingen bliver afsluttet med en opsamling på den læring, Alliancen har gjort sig i samarbejdet om Bo-Sammen og med en præsentation af gode råd til andre, som ønsker at arbejde med at inkludere hjemløse unge i kollegieboligfællesskaber.

Hvad er udfordringen

Der har i Danmark altid været udsatte unge, som kæmper med forskellige sociale eller sundhedsmæssige problemer. Men vi ser i dag flere skrøbelige unge, som har ondt i livet, og flere end nogensinde før bliver hjemløse. Siden vi i 2009 begyndte at følge antallet af hjemløse i Danmark, er det kun steget. Især er antallet af hjemløse unge steget voldsomt. Antallet af hjemløse unge er steget med over 70% siden 2009, hvilket betyder, at hver tredje hjemløs i Danmark i dag er under 30 år.

Der er flere forklaringer på denne stigning. Én er den mangeårige og globale urbanisering; overalt på jorden vandrer folk mod de større byer, hvor uddannelserne og arbejdspladserne er, og hvor det er muligt at finde ligesindede eller måske lade sig forsvinde i mængden. I kølvandet på urbaniseringen er mange byer ramt af stigende bolig- og huslejepriser, så det hovedsageligt er mennesker med høje

indkomster eller gode netværk, der har mulighed for at bo der. En tendens, der også har ramt de større danske byer.

Samtidig med at boligpriserne er skudt i vejret, er overførselsindkomster beskåret særligt for unge mennesker. Det politiske ønske har været at skabe et klart økonomisk incitament for at uddanne sig og komme i arbejde. Og det vil de unge gerne. Derfor søger de mod de store byer, hvor uddannelses- og jobmulighederne er flest og bedst. Men det er ikke alle, der lykkes i byen.

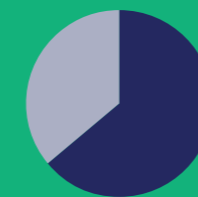
Hjemløse unge har ofte komplekse og skjulte problemer

Hjemløse unge er ofte en usynlig gruppe, som man ikke ser i bybilledet. De sover

sjældent på gaden, men i højere grad på venner og bekendtes sofaer. De unge gør en dyd ud af ikke at fremstå som hjemløse. De bruger de penge, de har, eller tager dyre quicklån for at kunne følge de samme modetendenser som deres jævnaldrende, have høretelefoner i ørerne, en smartphone i hånden og generelt ligne andre unge. Derfor vil mange ved første øjekast ikke se dem som hjemløse, men blot som unge mennesker. De hjemløse unge udfordrer altså det stereotype billede af en hjemløs: Den meget slidte mand, der sidder på bænken, posedamen med hendes liv i en barnevogn eller Hus Forbi sælgeren foran Brugsen. Men selvom de unge ikke ligner de ældre hjemløse, kæmper en betydelig del af dem med ligeså store og komplekse problemer, som ældre hjemløse. Således har de unge en række karakteristika:

Over halvdelen af de unge har en psykiatrisk diagnose

Over halvdelen af de unge har et misbrug af alkohol eller stoffer

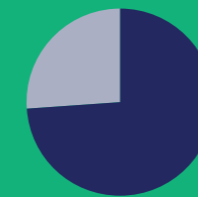
En tredjedel (31%) af de hjemløse unge har både en psykisk sygdom og et misbrug af enten alkohol og/eller stoffer

Omkring en tredjedel af de unge har været anbragt uden for hjemmet

Over halvdelen af de unge har enten været anbragt eller haft en børnesag i kommunen

Omkring tre fjerdedele af de helt unge mellem 18-24 år har grundskolen som højeste gennemførte uddannelse

11% har ikke afsluttet folkeskolen¹

¹ Hjem til Alle 2017: Årsrapport.
VIVE 2017: Veje ind og ud af hjemløshed.
VIVE 2019: Hjemløshed i Danmark 2019. National kortlægning.

Et bud på en bedre løsning

I Bo-Sammen har private, fondsejede kollegier valgt at åbne dørene for hjemløse unge. Herved har fondene nytænkt, hvordan de kan bringe deres aktiver og medarbejdere i spil, når de ønsker at gøre en forskel for en udsat målgruppe. Bo-Sammen bygger på et tæt samarbejde mellem fondene og de respektive kommuner om konkret boligløsning til en afgrænset målgruppe. Det tætte samarbejde har skabt en gensidig tillid, som har været afgørende for at kunne søsætte og udvikle en ny boligløsning for hjemløse unge.

Bo-Sammen modellen er et resultat af en social innovationsproces, hvor kommuner og fonde sammen løbende har idé-udviklet, testet og korrigeret. Innovationsprocessen har ikke resulteret i én endelig model, og Alliancens partnere fortsætter udviklingsarbejdet for at skabe inkluderende fællesskaber. Dette arbejde ønsker Alliancen at fortsætte i skaleringen af Bo-Sammen i nye byer, på nye kollegier og med nye fonde.

Bo-Sammen er udviklet i en bred kreds

En bred aktørkreds bestående af Københavns, Odense og Herlev kommune, Bikubefonden og Lauritzen Fonden, nuværende og tidligere hjemløse unge,

beboere på Bikubefondens kollegie i København, ejendomsinspektører og Hjem til Alle alliancen har været samlet om at udvikle, implementere og tilpasse Bo-Sammen.

I Bo-Sammen reserverer fondsejede kollegier ti pct. af boligerne til hjemløse unge, som enten er studerende eller har en ambition om at blive det inden for nær fremtid. Ejendomsinspektørerne meddeler de kommunale sagsbehandlere, når der er en ledig bolig. Sagsbehandlerne udvælger de unge, de vurderer, vil være et godt match for det pågældende kollegie og tilbyder dem kollegieboligen her og nu. Bo-Sammen bygger på et samarbejde mellem de involverede.

Modellens Samarbejdspartnere

Kommunale bostøttemedarbejdere

Kommunale mellemledere

Kommunale embedsfolk fra socialforvaltningen

Rådgivere fra fonden

Kollegiets ejendomsinspektør

Formålet med at samle disse aktører, er, at opbygge en tillidsfuld relation, der kan sikre, at eventuelle udfordringer på kollegierne bliver taget i opløbet samt at de unge, der flytter ind i Bo-Sammen, får tilbudt den støtte, som de løbende har brug for. Fonden bidrager desuden med en vis fleksibilitet i administrationen af boligerne – eksempelvis ved at gøre huslejen betalelig for de unge, dispensere fra krav om påbegyndt studieaktivitet og bidrage med medarbejderressourcer for at give de unge en god start på kollegiet. Bo-Sammen bygger på metoden 'Housing First', hvor kommunen rykker ud af sine egne kontorer, og i stedet giver hjælp og støtte i boligen med afsæt i den unges behov og drømme. Den kommunale hjælp til den unge er derfor ét kerneelement i modellen. Et andet er fællesskabet. Grundtanken er, at boligen kan andet og mere end give de unge den ro, de har brug for, for at komme videre i livet. Ambitionen for Bo-Sammen er, at det at bo sammen med andre unge, som lever helt andre liv med studie, arbejde og stabilitet, kan blive en løftestang for de hjemløse unges videre liv. Derfor arbejder bostøttemedarbejderne, ejendomsinspektøren og kollegiets beboere med at støtte de hjemløse unge til at blive en del af det eksisterende kollegiefællesskab. Kollegiets ejendomsinspektør spiller en vigtig rolle i at få de hjemløse unge godt inkluderet på kollegiet – både i boligen og i kollegiefællesskabet. Ejendomsinspektøren har ekstra opmærksomhed på de unge og bliver en ekstra tillidsfuld voksenrelation i hverdagen. Kollegiets ejendomsinspektør og kommunens bostøttemedarbejdere

har et tæt og løbende samarbejde, hvilket er med til at sikre, at de unge får den opmærksomhed og støtte de har brug for.

Bo-Sammens tre byggesten

Alliancen har først og fremmest et mål om at udvikle løsninger, som støtter de behov og drømme, de unge har. I workshops og interviews udtrykker de unge, at de først og fremmest ønsker at få deres egen bolig, hvor de kan få ro og sætte rammerne for et liv med uddannelse, arbejde, venner og kærester. De unge har imidlertid også et markant støttebehov, både ift. at klare livet i egen bolig, men også for at foretage et succesfuldt livsbaneskift. For at gennemføre dette livsbaneskift, ønsker mange af de unge at komme videre fra et miljø præget af udsathed til et liv, som andre unge lever. Alliancen har ønsket at gribe de unges ønsker og skabe en model, som ikke kun får de unge ud af hjemløshed, men som også giver de unge den sociale støtte de har brug for, for at foretage et livsbaneskift og en vej ind i nye fællesskaber og sociale relationer.

Bo-Sammen bygger således på tre byggesten.

1 2 3

Egen bolig med egen lejekontrakt

I Bo-Sammen tilbydes de unge en permanent bolig med egen lejekontrakt på samme vilkår som deres naboer. Som udlejer stiller fonden således de samme krav til de hjemløse unge, der tilbydes bolig igennem Bo-Sammen, som de gør til alle andre beboere. Bo-Sammen bygger således på principperne i Housing First – en ny tilgang til at stoppe hjemløshed. Housing First er et opgør med trappetrinsmodellen, som hidtil har domineret hjemløseindsatsen. I trappetrinsmodellen skal den hjemløse først tage imod behandling og vise fremskridt, før vedkommende kan komme i bolig. I Housing First er udgangspunktet, at den hjemløse som det første får tilbudt en bolig, da en sikker bolig-situation skaber forudsætningen for at stabilisere og arbejde med f.eks. psykisk sygdom, misbrug og sociale netværk.

Individuel social støtte til at starte et nyt liv

Når de unge tager skridtet over dørtærsklen til deres nye hjem, er det også første skridt ind i et nyt liv. Et nyt liv med nye muligheder og drømme, men også et nyt liv med nye udfordringer. For at støtte de unge gennem de udfordringer, de møder og de problemer, de har med i bagagen, tilbydes de unge i Bo-Sammen en individuelt tilrettelagt og intensiv social støtte. De unge modtager bostøtte af en kommunal bostøttemedarbejder, som besøger den enkelte unge efter behov i den unges nye hjem. Bostøttemedarbejderen arbejder for at opbygge en tillidsfuld relation til den hjemløse og tager altid udgangspunkt i empowerment og den unges egne ønsker og behov. Bostøttemedarbejderen bliver ofte den unges primære kontaktperson og agerer også indgang og bindeled til resten af det offentlige støttesystem.

Et fællesskab at spejle sig i og støtte sig op ad

Mange hjemløse unge beretter, at det er svært at fastholde relationer, når man lever en ustabil tilværelse som hjemløs. Flere hjemløse unge fortæller, at de enten ikke har tætte og gode relationer, eller at de ønsker at bryde med en omgangskreds, som ikke er god for dem. Dette er en stor udfordring, da vi ved, at fællesskaber og tætte relationer er afgørende for at overkomme sociale og psykiske problemer. I Bo-Sammen tilbyder fællesskabet, bestående af studerende unge, både en mulighed for at opbygge nye tætte relationer, men også indgangen i et fællesskab baseret på en anden kultur end den, de unge kommer fra. Det at være en del af et "almindeligt" ungefællesskab kan både støtte og inspirere de unge til at gennemføre et positivt livsbaneskift.

Bo-Sammen har fire overordnede succeskriterier

Visionen bag Bo-Sammen er at følge og støtte de unge ind i et livsbaneskift fra hjemløshed til bolig, og herfra videre til et nyt ungdomsliv med uddannelse, arbejde, fritidsliv og gode fællesskaber. Derfor evalueres Bo-Sammen løbende ud fra følgende succeskriterier:

De fire overordnede succeskriterier har været – og er – en rettesnor for udviklingsarbejdet i Bo-Sammen. Indtil videre har modellen vist gode resultater i forhold til fastholdelse af en stabil boligsituation, bevægelse mod uddannelse og/eller arbejde og samarbejde mellem private boligaktører og kommuner.

Den har også vist, at fællesskabsarbejde er en svær disciplin, og alliancens partnere vil derfor i den næste fase have særligt fokus på, hvordan samarbejdet om de unges deltagelse i nye fællesskaber kan styrkes samt på at skalere modellen til flere fondsejede kollegier og kommuner.

1

Succeskriterie: Modellen skal kunne måle sig med danske erfaringer med Housing First, hvad angår andelen af hjemløse unge, der fastholder deres bolig.

Fordi: De danske erfaringer med Housing First er, at 80-90 % af de hjemløse fastholder den bolig, de bliver tildelt.

Foreløbige resultater: Lidt over 80% af de 26 hjemløse unge, der indtil nu er flyttet ind i Bo-Sammen, har enten fastholdt boligen i mindst et år eller fortsat deres boligkarriere. Størstedelen af de fraflyttede unge er således enten flyttet sammen med familie, venner eller kæreste eller har fået egen lejlighed eller anden kollegiebolig.

2

Succeskriterie: De unge skal bevæge sig mod uddannelse.

Fordi: De unge ønsker at uddanne sig for at få et arbejde og kunne forsørge sig selv. Og fordi vi ved, at de unge er udfordrede ift. at gennemføre uddannelse, og at uddannelse er helt afgørende for at kunne klare sig på arbejdsmarkedet.

Foreløbige resultater: Flere af de unge bevæger sig mod uddannelse. Nogle dropper ud og starter på ny, nogle tager 10. klasse, mens andre tager studentereksamen og starter på videregående uddannelse. Nogle unge har en længere vej til uddannelse, og det lader til at være de samme unge, som flytter videre fra Bo-Sammen uden en stabil boligsituation.

3

Succeskriterie: De unge får adgang til nye fællesskaber.

Fordi: De unge ønsker at indgå i fællesskaber og sociale relationer til andre studerende unge. Og fordi vi ved, at en stor del af de unge enten har meget få eller uhensigtsmæssige sociale relationer, og fordi vi ved, at et støttende netværk og sociale relationer er et grundlæggende vilkår for trivsel og livskvalitet.

Foreløbige resultater: Adgangen til nye fællesskaber på kollegiet har ikke automatisk ledt til, at de unge indgår i nye nære sociale relationer. Men fællesskabet har vist sig at være positivt mobiliserende for de unge.

4

Succeskriterie: Modellen skal vise, at det private boligmarked kan benyttes til hjemløse unge

Fordi: Der er brug for, at hele boligmarkedet bliver aktiveret, hvis vi skal nedbringe antallet af hjemløse unge. Og fordi vi har brug for konkrete modeller, der kan vise vejen og inspirere andre til at handle.

Foreløbige resultater: Bo-Sammen har udvidet boligmarkedet for hjemløse unge ved at gøre privatejede boliger tilgængelige for hjemløse unge. Bo-Sammen har vist, at et samarbejde mellem kommuner og fonde omkring privatejede boliger til hjemløse unge kan bidrage til at få unge ud af hjemløshed.

***”Det var så dejligt,
da jeg kunne lukke døren,
da jeg så var inde i min lejlighed.
Det var en dejlig følelse.
Der følte jeg mig virkelig afslappet.
Og nu er jeg bare så glad for det,
for nu er jeg nået til det punkt,
hvor jeg virkelig har dekoreret det
til at føle, at det er min hule.”***

Tidligere hjemløs ung

Hvad har Alliancen lært af Bo-Sammen

Den første unge fik et hjem og et fællesskab i Bo-Sammen i november 2016, og siden da har 27 andre unge også fået et hjem og et fællesskab på en af Bo-Sammens tre kollegier. Alliancen har løbende fulgt op på de unges udvikling og videre livsforløb. De unge er glade for at have fået egen bolig, og for mange er det første gang, de føler, de har deres eget hjem.

Erfaringen er, at udsatte/hjemløse unge kan Bo-Sammen med unge studerende på de fondsejede kollegier. Men det kræver et tæt samarbejde mellem fonden og ejendomsinspektøren samt kommunens bostøttemedarbejdere og embedsfolk. Og fællesskaberne og mødet mellem de hjemløse unge og deres nye naboer opstår ikke altid af sig selv, selvom de unge bor dør om dør med hinanden. Dog tillægger de hjemløse unge det stor betydning at bo sammen med studerende unge i helt almindelige boliger til unge.

Boligen og de fysiske rammer

I Bo-Sammen har fondsejede kollegier reserveret omkring ti pct. af deres boliger til hjemløse unge. Bikubenfonden har indgået samarbejdsaftaler med Københavns og Odense kommune om at reservere ti pct. af boligerne på Bikubenfondens kollegier i København og Odense til unge

med hjemløsebaggrund. Lauritzen Fonden har på samme måde indgået samarbejde med Herlev Kommune og reserveret ca. ti pct. af deres studieboliger i Herlev til hjemløse unge.²

I august 2019 har modellen været i gang i to et halvt år, og i alt 28 unge har fået et hjem gennem Bo-Sammen: 16 i København, 10 i Odense og 2 i Herlev. De unge har boet på kollegierne et sted imellem fire måneder og to et halvt år. Flertallet af de fraflyttede unge er enten flyttet sammen med familie, venner eller kæreste eller har fået egen lejlighed eller anden kollegiebolig. En mindre andel af de fraflyttede unge er enten blevet sofasovere eller er kommet i særlige, specialiserede boligtilbud eller har en ukendt boligsituation.

En bolig kan give plads og ro til udvikling

De unge fortæller samstemmigt, at et liv som hjemløs er et liv præget af stor usikkerhed og uforudsigelighed. Hvad enten de unge tidligere har hoppet fra sofa til sofa, boet på herberg eller sovet på gaden eller i parkeringskældre, kommer de fra en utryk tilværelse. Blandt andet derfor har mange af de unge brug for ro i den første tid efter, de er flyttet ind på kollegierne.

De unge tillægger det stor betydning, at boligen er permanent, så de ikke skal tænke på, hvor de skal flytte hen næste

gang, men i stedet kan fokusere på at arbejde med deres problemer og starte en ny tilværelse. Det er ligeledes vigtigt for de unge, at boligerne er "deres", og at de har mulighed for at indrette dem, som de ønsker, og gøre dem til deres egen. Dette står som en modsætning til herberger og andre midlertidige boliger, hvor de unge ikke har samme mulighed for at sætte deres eget præg på hjemmet og opnå oplevelsen af hjemlighed.

Hjemmet kan give plads til sociale relationer

Når boligen bliver til et hjem, bliver hjemmet også en ressource for de unge ift. deres sociale liv. De unges baggrunde og situationer er meget forskellige. Nogle af de unge ønsker at bryde med tidligere relationer, andre har ikke et netværk, de ser, og andre har gamle relationer, som er gledet ud, da de unge levede en usikker tilværelse som hjemløse. De unge giver udtryk for, at boligen giver dem den ro, de har brug for, for at få bearbejdet deres personlige problemer, og at boligen giver dem mulighed for at invitere nye og gamle venner på besøg. På den måde bliver boligen et afsæt for, at de unge kan etablere eller genetablere et netværk.

"At få en bolig har gjort en kæmpe forskel. Jeg kan have venner på besøg, og det har givet mig ro på, når jeg er hjemme og kan lukke døren og kan kalde det mit eget. Det har gjort en forskel, at jeg ikke er bekymret for voldelige naboer eller hvem, der kan bryde ind, og der er rent, og man kan selv styre – der kommer ikke nogen og banker på din dør og vil vække dig."
Tidlige hjemløse ung

Metodisk grundlag for erfaringsopsamlingen

Hjem til Alle inddrager altid hjemløse unge i arbejdet med at udvikle og tilpasse nye løsninger. Alle nye løsninger tager udgangspunkt i de hjemløse unges ønsker og behov, og de unge inddrages i tilblivelsen af nye modeller. Når en ny løsning bliver iværksat i Alliancen, inddrages de deltagende unge løbende i evalueringen og tilpasningen af løsningen.

Inden lanceringen af Bo-Sammen udførte Alliancen en udviklings- og designproces med Alliancens partnere og hjemløse unge. Siden den første hjemløse unge flyttede ind i Bo-Sammen, er modellen blevet fulgt tæt. Hjem til Alle har udført to interviewrunder på Bikubenfondens kollegier og én i Lauritzen Fondens studielejligheder. I første runde blev der udført interviews med tidligere hjemløse unge om deres tid som hjemløse og deres første tid på kollegiet. I anden runde blev der udført interviews med tidligere hjemløse unge, beboere der ikke har været hjemløse, men er kommet ind på kollegiet via den almindelige venteliste samt de tilknyttede CTI-medarbejdere. Interviewene i anden interviewrunde har fokuseret på starten og udviklingen af Bo-Sammen-modellen samt udviklings- og skaleringspotentialer for modellen. Resultaterne fra interviewrunderne bliver præsenteret sammen med erfaringer og gode råd i dette notat.

² Lauritzen Fonden har solgt deres studieboliger i Herlev, og der vil derfor ikke komme flere hjemløse unge ind via Bo-Sammen. Erfaringerne fra Bo-Sammen i Herlev indgår i erfaringsguiden.

Hjemmet giver de unge flere muligheder. Muligheden for at fortsætte et liv, der var sat på pause eller for at starte et nyt ungdomsliv. I de unges nye liv på kollegiet er der mange, der vælger at genoptage eller starte i skole eller videre uddannelse, og herigennem kan nye venskaber opstå.

Den fysiske indretning skaber rammerne for fællesskaber

Der er stor forskel på de fysiske rammer på de tre kollegier, hvor Bo-Sammen er implementeret. Det er kun Bikubenfondens kollegie i København, der tilbyder fællesarealer såsom køkkener, opholdsstuer og læserum. De fysiske rammer for kollegiet i København betyder også, at kollegiet som det eneste i Bo-Sammen har en stærk social kultur, defineret ved en høj organiseringsgrad omkring interessefællesskaber, fællesspisning og fester. Det sociale liv på kollegiet kan både være en gevinst og en udfordring for de hjemløse unge. Flere af de hjemløse unge på kollegiet i København fortæller, at det kan være udfordrende at blive konfronteret med det sociale liv og med unge mennesker, som har et meget anderledes liv end de selv har. Samtidig fremhæver flere af de hjemløse unge, at det er sundt for dem at bo sammen med unge studerende, som de kan spejle sig i. På de to kollegier, hvis fysiske rammer ikke indbyder til en stærk social kultur, efterspørger flere af de unge muligheden for at kunne mødes i fællesarealer.

Flere af de hjemløse unge efterspørger således lettillgængeligt socialt liv, som

samtidig er uforpligtende. Balancegangen mellem den lette tilgang til det sociale liv og behovet for at kunne trække sig tilbage understreges ved, at unge på kollegiet med fælleskøkkener fortæller, at det kan være udfordrende at træde ud af sit hjem og direkte ud i et socialt rum. Disse unge efterspørger et mellemrum mellem deres hjem og det sociale liv, således at de lettere kan vælge det sociale liv til og fra.

Hvad har vi lært om betydningen af boligen og de fysiske rammer?

Når boligen bliver til et hjem, kan hjemmet blive en tryk base for de unge. Hjemmet kan give de unge den ro, de har brug for, for at få bearbejdet fortidens problemer og nutidens udfordringer. Hjemmet kan således blive til et fundament for de unges udvikling og for det nye liv, de skal bygge op. Når boligen er blevet til et hjem og en tryk base for de unge, kan boligen også blive en ressource ift. de unges sociale liv. Flere af de unge fortæller, at de har fået mere kontakt til gamle venner, da de nu kan invitere deres venner hjem til sig selv. Hjemmet giver dem således også mulighed for at indgå i ligeværdige relationer med andre unge, når de også kan være værter for deres venner.

De fysiske rammer omkring boligen skaber fundamentet for det sociale liv på kollegierne. Flere af de unge efterspørger en let og uforpligtende tilgang til sociale fællesskaber. De unge ønsker at kunne deltage i socialt liv og spejle sig i andre unge mennesker, men de har samtidig et behov for at kunne trække sig tilbage og vælge fællesskabet til og fra. De fysiske rammer

har samtidig også en betydning for, hvor stor en andel af hjemløse unge samt hvilken målgruppe af hjemløse unge Bo-Sammen boligen kan rumme.

Hvad har vi lært om det rette sociale miks?

Der er flere parametre, der skal tages i betragtning, når de rette hjemløse unge og den rette andel af hjemløse unge skal matches i Bo-Sammen. I Bo-Sammen har udgangspunktet været at reservere ti pct. af boligerne på de tre kollegier til hjemløse unge. Dette valg er truffet på baggrund af internationale erfaringer og anbefalinger fra Socialstyrelsen samt forsker i hjemløshed ved VIVE, Lars Benjaminsen. At starte med at reservere ti pct. af boligerne til hjemløse unge skulle give den ro og mulighed for tæt opfølgning, der ville give de bedste forudsætninger for alle de unge og for udviklingen af modellen.

På baggrund af erfaringerne fra Bo-Sammen, Alliancens partnere og George Galsters internationale studie (*se infoboks side 26*) opstiller Hjem til Alle følgende fire parametre, som har indflydelse på sammensætningen af beboere i boligmodeller for hjemløse:

Hjemløse-målgruppen

Jo mere komplekse målgruppens udfordringer er, jo større krav stiller det til støtten og omgivelserne. Samtidig vil hjemløse med komplekse udfordringer også have et større behov for ro og vil derfor have sværere ved at honorere høje forventninger fra et fællesskab.

Andelen af hjemløse

Der findes eksempler på en meget varieret andel af hjemløse integreret i en boligløsning med andre mennesker. Alt efter hvilken målgruppe af hjemløse der er tale om, hvilken boligtype der er tale om (individuel lejlighed vs. værelse på kollegie) og hvilken individuel støtte de modtager, kan der skrues op eller ned for andelen af hjemløse.

Antal hjemløse

Partnere i Hjem til Alle har erfaring med, at selvom andelen af hjemløse ikke nødvendigvis overstiger ti pct., kan en høj koncentration af hjemløse også være en udfordring, når man ønsker at tilbyde et andet miljø end det, de hjemløse kommer fra. Har man eksempelvis et boligkompleks på 1000 boliger, kan ti pct., altså 100 hjemløse, være for høj en koncentration.

Arkitekturen

Arkitekturen danner ramme for beboernes liv og samliv. Jo mere autonome boligerne er, jo højere en kompleksitet og andel af hjemløse vil der kunne rummes. Omvendt stiller mindre privatliv og mere fællesskab større krav til de hjemløse ift. overskud og kan rumme en lavere andel af hjemløse.

Tre forskellige rammer for Bo-Sammen

Bo-Sammen er indtil videre blevet implementeret på tre meget forskellige kollegier, som har givet tre meget forskellige rammer for arbejdet med de hjemløse unge. De tre boligformer kan beskrives som:

Bikubenfonden København – et socialt kollegie, 107 værelser

På Bikubenfondens kollegie i København har beboerne eget tekøkken, toilet og bad. Kollegiet har også fælleskøkkener, spise- og opholdsstuer samt en række fællesfaciliteter. En stor del af værelserne på kollegiet har udgang direkte ud i fælleskøkkener eller andre fællesarealer. Kollegiet har en stærk social kultur, som tager udgangspunkt i en høj organiseringsgrad i forskellige interesse-fællesskaber, ugentlige madklubber og andre sociale arrangementer.

Bikubenfonden Odense – et ungdomsboligkollegie, 88 boliger

Bikubenfondens kollegie i Odense består af små, individuelle kollegielejigheder med eget køkken, bad og toilet. Alle lejlighederne har egen udgang ud til en svalegang, og kollegiet har ikke nogen fællesarealer, hverken inde eller ude, udover et fælles vaskeri. Kollegiet har ikke en stærk social kultur, og der er ikke et tæt naboskab eller fælles sociale aktiviteter.

Lauritzen Fondens studieejligheder i Herlev – selvstændige studieejligheder, 30 lejligheder

Lauritzen Fondens bygning i Herlev rummer mindre lejligheder i små opgange. Der er ingen indendørs fællesarealer udover et fælles vaskeri. Bygningen har et grønt græsareal mellem bygningerne, som benyttes i sommerhalvåret. Beboersammensætningen skiller sig ud ved at være blandet mellem studerende, ansatte i fonden bag kollegiet og ansattes børn og børnebørn med særlige behov. Bygningen har ikke nogen stærk social kultur eller et fællesskab med organiserede, fælles aktiviteter omkring lejlighederne.

Alle boligerne har eget bad og toilet, hvilket også er et stort ønske for de hjemløse unge. Bikubenfondens kollegie i Odense og Lauritzenfondens studieejligheder har fuldt udstyrede køkkener, mens Bikubenfondens kollegie i København kun har tekøkkener uden eget køleskab og ovn.

Således tilbyder de tre boligformer alle muligheden for, at de unge kan lave mad i deres egen bolig – men på kollegiet i København får de unge deres gang i fælleskøkkenerne, når de skal bruge køleskab og ovn. Kollegiet i København har som det eneste også adgang til fælleskøkkener og fællesarealer. Det skaber rammerne for et stærkt socialt liv på kollegiet, som dog også har vist sig som en potentiel udfordring for unge med

sociale problemer. De tre kollegier udgør således tre meget forskellige fysiske rammer og deraf også kulturelle rammer for de unges nye liv, hvilket har vist sig at have betydning for de unges forløb.

Hjem og hjemlighed

Selvom mærkatet 'hjemløs' forsvinder, når en hjemløs person flytter i egen bolig, betyder det ikke, at følelsen af at være hjemløs også forsvinder. I sin ph.d.-afhandling "Hjemløse og hjemlighed" skriver arkitekten Laura Helene Højring, at "et hjem er ikke et rum, men følelser, handlinger, vaner, kendskab og sociale relationer." Dette indrammer kompleksiteten i og udfordringen med at skabe den gode overgang fra et liv i hjemløshed til et liv med hjemlighed. Højring skriver endvidere: "At gøre en bolig til et hjem handler både om at indrette sig og klare hverdagens praktiske gøremål og økonomiske forpligtelser, og om at skabe indhold i hverdagen og f.eks. dyrke sociale relationer. Det kræver nogle mentale, fysiske

og økonomiske ressourcer, som den hjemløse ikke nødvendigvis er i besiddelse af."³ Det er således vigtigt at støtte de unge i at skabe gode sociale og fysiske rammer for deres nye liv.

At overgangen fra hjemløshed til at have et hjem er en stor udfordring for hjemløse unge, beskrives i et forskningsprojekt fra Via University College Aarhus om hjemløse unges erfaringer med hjem og hjemlighed. I studiet understreges det, at den udfordring, de unge står overfor i forbindelse med en indflytning, skal tages meget alvorligt. Et hjem er ikke blot en bolig, men en følelse og tilstand, og derfor kan hjemløshed ikke afhjælpes alene med en bolig og praktisk støtte.⁴ Følelsen af hjemløsheden og det sociale aspekt må og skal også adresseres. Hvis ikke den unge støttes i denne overgang – både den praktiske og den emotionelle – risikerer han eller hun at kæmpe med følelser som ensomhed og isolation og i sidste ende også at miste den bolig, der aldrig blev til et hjem.

³ Aalborg Universitet. 2018. *Hjemløse og Hjemlighed*.

⁴ VIA Aarhus. 2017. *Spørg mig – En photovoice undersøgelse af unge hjemløses erfaringer med hjem, hjemlighed og hjemløshed*.

Det rette sociale miks

De fysiske rammer har betydning for, hvor stor en andel af hjemløse unge, der kan rummes i Bo-Sammen. Fra den amerikanske byforsker George Galster ved vi, at negative effekter for et byområde indtræffer, når koncentrationen af fattige husstande i et boligområde når op på omkring 15-20 pct. Negative effekter kan modvirkes, hvis beboergrupper blandes, men den positive effekt er størst, når ressourcestærke og udsatte borgere bor tæt på hinanden inden for en skala på få hundrede husstande. Galster har indsamlet eksempler fra forskellige målgrupper og viser, hvorledes der sker mindre integration, hvis der bor over 20 pct. indvandrere i et boligområde, og hvordan sandsynligheden for at forblive i arbejdsløshed forøges, hvis der bor over 15 pct. i arbejdsløshed i et boligområde.

Galster konkluderer, at et socialt miks er hensigtsmæssigt, og at den rette blanding afhænger af den enkelte by, det lokale område og de indbefattede grupper. For at lykkes med et positivt socialt miks, må man blandt andet tage højde for:

- Ikke at have for høje andele af udsatte.
- At forskellen i status for de udsatte og de ressourcestærke ikke må være for stor.
- At de udsatte personer har mulighed for selv at vælge, hvor de ønsker at bo.⁵

⁵ George Galster: *Neighborhood Social Mix: Theory, Evidence, and Implications for Policy and Planning*. 2013.

Erikas historie

For Erika blev hjemmet til en base for hendes sociale liv

Erika er en stille ung kvinde med et forsigtigt smil. Hun er meget glad for at bo på kollegiet og for den støtte, hun modtager fra sin bostøtte. Inden Erika blev tilbudt en bolig gennem Bo-Sammen, boede hun på en institution. Hun blev anbragt uden for hjemmet som barn og har ikke meget kontakt til sine forældre.

Den første tid på kollegiet beskriver Erika som hård. Hun kæmpede med psykiske eftervirkninger af en kaotisk barndom og et hårdt ungdomsliv på institution. Hun havde brug for ro til at finde sig til rette på kollegiet. Samtidig var det svært at bo selv, uden institutionens rutiner og voksne. På kollegiet var der masser af mennesker, men de var optagede af en hverdag som Erika ikke helt kunne genkende. Hun følte sig ensom. Erika startede på en ungdomsuddannelse, men droppede ud igen, da hun havde det dårligt.

Men med tiden fik Erika det bedre. Hun genoptog kontakten til gamle venner, og hendes hjem blev til det faste mødested for hendes vennegruppe. Erika synes, det er dejligt at have muligheden for at være vært, men det kan også blive for meget, for hun er nu blevet glad for den ro, som hjemmet har givet hende.

Erika føler sig godt taget imod på kollegiet. Hun taler ofte med sin nabo, som hun også har spist og set film med flere gange, og hun kan altid banke på, når hun mangler mel, sukker eller en skrue-trækker. Erika forbereder sig nu på at starte på en erhvervsuddannelse og vil gerne blive boende på kollegiet – på sigt måske i en parbolig med sin kæreste.

”Det ville være mega fedt, hvis man havde mulighed for fælleskøkkener. Så hvis man ville være sig selv, så kunne man det, og hvis man vil, kan man være med i fællesskabet. Det ville være en mega fed mulighed.” Tidligere hjemløs ung

Social støtte og hjælp

I Bo-Sammen tilbyder fonde kollegieboliger til hjemløse unge, og kommuner tilbyder de unge Housing First bostøtte-metoden CTI⁶. Alle hjemløse unge i Bo-Sammen er således blevet tilbudt en bolig og en tilhørende intensiv og individuelt tilrettelagt støtte. Det ligger i fundamentet for Bo-Sammen-samarbejdet, at de unge skal tilbydes social støtte. Fondene har været optagede af at sikre, at de unge, der blev tilbudt plads på kollegierne, også fik tilbudt tilstrækkelig med social støtte, således, at det ikke var fondene eller kollegierne, der endte med at stå med en opgave, de ikke kunne håndtere.

Housing First-bostøttemetoden CTI er en ni-måneders bostøtteindsats, som er opdelt i tre faser. CTI-metoden fokuserer på at støtte de unge i overgangen fra hjemløshed til eget hjem, at styrke den unges

professionelle og private støttenetværk og yde praktisk og social støtte i den unges nye hjem. Bostøttemetoden har fokus på sociale og praktiske aspekter af hverdagen og på at skabe sammenhæng mellem indsatserne omkring den unge. Bostøttemedarbejderne arbejder med at styrke den unges livssituation ift. bolig, økonomi, socialt netværk, daglige aktiviteter, fysisk og psykisk helbred, misbrug, uddannelse og arbejde⁷.

Bostøtten er en personlig, praktisk og professionel støtte

Størstedelen af de unge er ikke blevet klædt tilstrækkeligt på hjemmefra til at takle og navigere i en voksentilværelse. Tilmed har de ikke gode og støttende naturlige netværk omkring sig. Bostøtten bliver for nogle af de unge derfor den primære voksne, de går til med alt fra kærestesorger og misbrugsproblemer til stoppet afløb og økonomiske problemer.

”Han var der bare, hvis jeg havde brug for det. Altså han har fået det til at fungere super godt. Og så ville han bare lige komme forbi til en kop te. Det var faktisk meget rart, at der var en, der spurgte til, hvordan man havde det. Og hvis der var nogle større ting, så var han der også. Så ham vil jeg ikke undvære.” Tidligere hjemløs ung

Bostøttens rolle består også i at være brobygger til andre kommunale støtteforanstaltninger og i at være en støtte, når der opstår akutte problemer. De interviewede bostøttemedarbejdere fortæller, at de udover den personlige og koordinerende støtte fra tid til anden må agere brandslukker for de unge, eksempelvis ved ubetalte regninger eller missede deadlines. Dertil bruger bostøttemedarbejderne også meget tid på praktisk hjælp i forbindelse med, at de hjemløse unge har fået en bolig og skal gøre denne til et hjem. Bostøttemedarbejderne bruger tid på at etablere de hjemløse unge i boligen og på at øve de rutiner, der skal til for at kunne fastholde et hjem.

De unge giver selv udtryk for, at deres støttebehov går udover de ni måneder, som et CTI-forløb normalt varer. Derfor efterspørger mange af de unge en længerevarende støtte.

”Nu er jeg ikke længere i det kommunale system. Nu er jeg jo på SU og bor på kollegie. Nu er jeg jo på papiret bare et eller andet ungt menneske, så er jeg jo ikke berettiget til at have en

kontaktperson. Men jeg har stadig brug for hjælp. Jeg har jo ikke familie eller andet jeg lige kan ringe til.” Tidligere hjemløs ung

Selvom flertallet af de unge i Bo-Sammen fortsat har kontakt til bostøttemedarbejderen efter CTI-forløbet er afsluttet, er der flere, der fortæller, at karakteren af støtten ændrer sig for dem, fordi de ikke har en fast kontakt og aftale med bostøtten.

”Det er bare ikke det samme. Det er slet ikke det samme. Bare tanken om, at de jo har andre som stadig er i gang, så jeg føler ikke, at der er det her behov for at tage andres tid. Så vil jeg hellere bare prøve at gøre noget ved det eller pakke det ned.” Tidligere hjemløs ung

Nationale og internationale erfaringer fra arbejdet med hjemløse viser, at der ofte sker et tilbageskridt ift. deres velbefindende, efter de har fået en stabil livssituation. Dette kan både skyldes, at den ro, det at have et hjem giver, også giver plads til at bearbejde de traumer og udfordringer, som et liv som hjemløs har givet dem⁸. Det kan også forklares ved, at de personer, der arbejder med de hjemløse får et mere retvisende billede af den hjemløses udfordringer i takt med, at relationen til den hjemløse opbygges⁹. Dette betyder i praksis, at de unge har et stort behov for støtte, når de flytter i bolig. Behovet for ro og et tilbageskridt i velbefindende kan også betyde, at den relationsopbyggende fase mellem ung og bostøttemedarbejder kan vare flere måneder.

⁶ I studieøjeblikket i Herlev er de unge ikke blevet tilbudt CTI, men en CTI-lignende støtte.

⁷ Socialstyrelsen 2014: Housing First Manual: En permanent bolig og en helhedsorienteret social indsats. Socialstyrelsen 2015: Critical Time Intervention (CTI) Manual.

⁸ COH, Stephen Gaetz 2016: Without a Home: The National Youth Homelessness Survey.

⁹ VIVE/Rambøll 2019: Afprøvelse af midlertidige overgangsboliger med ICM-bostøtte til unge i hjemløshed – Afsluttende evaluering.

I modsætning til mange ældre hjemløse har de unge ofte ikke et referencepunkt for en tilværelse med bolig, familie og arbejde. Ofte vil det være de unges første bolig – og måske også første hjem. De unge fortæller derfor, hvordan alt er nyt, og hvordan alt skal læres fra bunden.

Når de unge skal bearbejde personlige problemer og samtidig opbygge en ny tilværelse, har særligt de unge fra kollegiet i København kæmpet med at se sig selv passe ind i et kollegiefællesskab. De unge oplever, at de står overfor mange udfordringer, som de har brug for støtte til. Derfor er det særlig vigtigt, at bostøttemedarbejderen har fokus på at klæde den hjemløse unge på til at begå sig i kollegiefællesskabet og støtte den unge i indgangen til fællesskabet.

”Jeg ville gerne have haft noget mere information om, hvordan det egentlig er at bo på et kollegie, altså inden jeg flyttede ind. Hvordan fungerer det, og hvordan ser hverdagen ud? Det ville være fedt, hvis man f.eks. kunne komme ind og besøge kollegiet, inden man flyttede ind. Så kunne man også møde nogle af dem, der bor der, og snakke lidt med dem. Så kan man se, hvordan det sociale egentlig er på kollegiet. For det ved man jo ikke, før man flytter ind.” Tidligere hjemløs ung

De unge fortæller, at selvom det er en stor glæde endelig at få sin egen bolig, er det også forbundet med usikkerhed. Det er derfor vigtigt at introducere de unge til hjemmets muligheder og støtte dem i at

gøre boligen til et hjem. Flere af de unge fortæller, at det kan være svært at skabe et hjem, når de ikke har de økonomiske ressourcer, et støttende netværk eller erfaringer med at skabe et hjem. Det er derfor vigtigt at støtte de unge i overgangen til egen bolig og sikre, at boligen bliver til et trykt hjem for den enkelte unge.

Bostøtten skal være vedholdende og tillidsskabende

Den gode relation, som mange af de unge har til deres bostøtte, opstår ikke af sig selv. Flere af de hjemløse unge har, pga. deres baggrund og opvækst, et indgående kendskab til det kommunale system. Dette kan føre til en systemlede og en ”pædagog-træthed”, som bostøtten må overkomme for at opbygge en god relation til de hjemløse unge. De interviewede bostøttemedarbejdere fortæller, at det godt kan tage et halvt år at komme ind på hinanden og opbygge en god relation.

”Nogle af de unge bruger mig kun, når det går skidt, ellers kommer de ikke til mig. Og så kan det nogle gange være for sent. Eksempelvis var der en ung, der ikke havde fået betalt sin husleje, så da han fortæller mig det, må jeg skynde mig at få en enkeltydelse til ham, så han ikke mister sin bolig.”

Bostøttemedarbejder

Alle de unge kommer fra ustabile bolig- og livssituationer. Når de unge har boet på skiftende sofaer, på herberger eller på gaden, betyder det, at de har været sammen med mange eller skiftende mennesker næsten hele tiden. Det sam-

me gør sig gældende for de unge, der har været anbragt uden for hjemmet på institutioner. Og selvom deres største ønske er at kunne lukke deres egen dør og få ro, betyder det også, at skiftet fra altid at være omgivet af mennesker, til pludselig at sidde alene i sin egen bolig, kan være en voldsom omvæltning.

Udover ensomhed og andre sociale problemer skal de unge, ligesom alle andre unge, lære at holde et hjem med alle de praktiske gøremål, der følger med. Det kan være ekstra udfordrende, hvis man aldrig før har haft et hjem, eller hvis man kommer fra en institution, hvor der er laminerede skilte på alle skabe, hvor køleskabet automatisk bliver fyldt, huslejen betaler sig selv, og nogen tager sig af de problemer, der måtte opstå – store som små. Samtidig har de unge et stort ønske om at stå på egne ben og en følelse af endelig at være blevet sat fri.

”I starten der var jeg lidt skeptisk, for skulle han [bostøttemedarbejder] nu komme rendende hele tiden? Og nu var jeg endelig kommet væk derfra [institution].” Tidligere hjemløs ung.

De unges fortid, behov for ro og ønske om at stå på egne ben kan udfordre relationsarbejdet med bostøttemedarbejderen. Bostøttemedarbejderen bliver ofte i starten opfattet som endnu en pædagog, sagsbehandler eller kontaktperson, som repræsenterer et kommunalt system, de unge ikke har tillid til og ønsker at undslippe. Heldigvis lykkes relationsopbygningen i mange tilfælde, og de unge giver

udtryk for, at bostøtten har haft stor betydning for dem og deres udvikling.

Hvad har vi lært om den sociale støttes betydning?

De unges udvikling er sjældent lineær. Det betyder, at de unges liv går op og ned, at de får tilbageslag, får succesoplevelser, får kriser og alt hvad et ungdomsliv ellers byder på. Udsvingene kan være større og mere voldsomme end for andre unge, og ofte har de hjemløse unge ikke samme ressourcer – hverken egne eller i deres netværk – som kan støtte dem gennem en dårlig periode. Derfor har de brug for en længerevarende støtte og en tæt opfølgning, også efter det første bostøtteforløb måske er afsluttet. De unge har brug for et sikkerhedsnet, der stadig griber dem, også efter de har fået det bedre og er på vej videre i livet.

De unge efterspørger både praktisk støtte til at opbygge og holde et hjem og en personlig social støtte til at tackle livets store og små problemer. Der bliver således stillet store krav til den unges bostøtte, og mange af de unge og flere af bostøttemedarbejderne oplever, at de unge har et bostøttebehov, der går udover de ni måneder som et CTI-bostøtteforløb normalt varer.

Anders' historie

For Anders startede en rejse mod et hjem

Anders har levet et turbulent liv. Han har været anbragt uden for hjemmet som barn. Han er blevet sendt på efterskole. Han har siddet i ungdomsfængsel, hvor han – beskrevet med egne ord – lærte, at det ikke var slemt at begå kriminalitet. Da Anders blev 18, flyttede han tilbage til sine forældre i det kvarter, hvor han var vokset op. Her genoptog han kontakten til sine gamle venner. De havde fulgt samme vej som ham, og sammen med dem begik Anders mere kriminalitet og røg mere hash. Han blev smidt ud hjemmefra, fik en bolig gennem kommunen, men mistede den igen.

Anders fik tilbudt en bolig gennem Bo-Sammen, fik en bostøtte gennem kommunen og kom ind i et kommunalt

aktiveringstilbud til unge. Han tog afsked med de gamle venner og de gamle vaner. Han ville starte et nyt liv. Men der var for langt mellem den hverdag, Anders var vant til, og en hverdag på et kollegium fyldt med studerende, som med Anders' ord kun ville tale om matematik og teori. Så Anders endte med at flytte igen.

Anders flyttede tilbage til sin mor, men blandt andet pga. den personlige udvikling han havde gennemgået på kollegiet og det aktiveringstilbud, han var påbegyndt i, vendte han ikke tilbage til de gamle vaner og venner. Hans bostøtte holdt kontakt til ham og kan berette, at Anders i dag har fået sin egen lejlighed, har fået nye vaner og fortsat vejen mod et liv som han ønsker sig.

Fællesskabets betydning for de unge

De fleste mennesker ønsker at indgå i sociale fællesskaber med andre mennesker, de kan spejle sig i. De sociale fællesskaber og relationer, som vi indgår i, kan også være dem, der griber os, når vi falder. Undersøgelser viser, at særligt mennesker med dårlig økonomi, dårligt helbred, social isolation og manglende social støtte er i risikogruppen for ensomhed¹⁰. Og undersøgelser og forskning viser ligeledes, at langvarig ensomhed har betydelige konsekvenser for både sundhed og trivsel¹¹. 84 pct. af 18-29 årige unge med alvorlige sociale problemer føler sig ensomme. De har markant lavere livstilfredshed, færre nære stabile relationer, indgår i mindre grad i meningsfulde fællesskaber end deres jævnaldrende og deltager mindre i fritidsaktiviteter¹². Mange hjemløse unge kommer fra udsatte familier; over 50 pct. har enten været anbragt eller haft en børnesag i kommunen, og de har derfor sjældent god kontakt til deres familie¹³. Der er behov for at styrke de hjemløse unges sociale relationer og lette adgangen til sunde og inkluderende fællesskaber med andre unge. Bo-Sammen bygger på bl.a. Robert Putnam og Hilary Cottams teorier om fællesskab, social mobilitet og relationel velfærd¹⁴.

I Bo-Sammen arbejder Alliancen med at tilbyde hjemløse unge en nem adgang til nye ungdomsfællesskaber. Det gør vi,

fordi vi ved, at fællesskaber og tætte relationer er vigtige for at overkomme sociale og psykiske problemer, og fordi vi ved, at de unge ofte har få tætte relationer og søger nye fællesskaber. En stor del af de hjemløse unge kommer fra udsatte miljøer, hvor de omgås andre udsatte mennesker. Dette bekræfter og fastholder de unge i en selvopfattelse som udsat. Adgangen til nye sociale fællesskaber på kollegier med andre unge studerende giver de hjemløse unge et andet miljø og en anden kultur at spejle sig i. Det at blive en del af et nyt socialt fællesskab, baseret på andre værdier, kan være med til at ændre de hjemløse unges selvbillede og dermed bane vejen for, at de kan tage skridtet ind i nye sociale fællesskaber på uddannelsesinstitutioner, arbejdspladser eller i nye vennekredse. Kollegiefællesskabet er således ikke blot en ressource som et nyt socialt fællesskab, men også som en bro til andre ungdomsfællesskaber.

Der er stor forskel på den arkitektoniske udformning af de tre kollegier og derfor også vidt forskellige rammer for fællesskab og fælles kultur. Boligerne i Herlev er små lejligheder i mindre opgange med en blandet beboersammensætning og et "almindeligt" naboskab, hvor man hilser på hinanden i opgangene. På kollegiet i Odense er alle beboere unge studerende, og indgangen til boligerne ligger ud til fælles svalegange, hvor der er placeret borde og bænke. Selvom der ikke er fællesskøkkener, er der en følelse af kollegiefællesskab. Især i sommermånederne

¹⁰ Region Midtjylland 2015. Ensomhed i befolkningen. Forekomst og metodiske overvejelser 2015.

¹¹ Sundhedsstyrelsen 2017. Danskernes sundhed. Den nationale sundhedsprofil 2017.

¹² VIVE 2017. Fællesskabsmålingen.

¹³ Hjem til Alle 2017: Årsrapport; VIVE 2017: Veje ind og ud af hjemløshed.

¹⁴ Robert Putnam 2000. Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community. Hilary Cottam. Relational Welfare. Hilary Cottam "Radikal hjælp" 2019.

mødes de unge i gården eller på svalegangene og til den årlige sommerfest. Kollegiet i København er designet med det formål, at naboerne skal kunne mødes i fællesrum og fælleskøkkener. Vinduespartier ind mod atriumgården gør, at beboerne kan følge med i livet på tværs af etagerne, og det er med til at skabe en fælles kultur på kollegiet. Flere af de unge på kollegiet i Odense efterspørger bedre muligheder for at møde deres naboer, mens de dog stadig vægter muligheden for at trække sig tilbage, når de har brug for det, højt.

”Hvis det var hver uge, ville det måske blive for meget [med fælles arrangementer på kollegiet], men en gang i mellem kunne jeg sagtens deltage i det. Også så man kunne møde de andre – altså jeg møder dem selvfølgelig nede i vaskekælderen, men man sætter sit vasketøj over, og så går man igen. Men der er jo ikke rigtig noget sted, vi kan være, så det er jo svært.” Tidligere hjemløs ung

Mens flere af de unge på kollegiet i Odense søger mere fællesskab og kontakt til deres naboer, giver andre af de tidligere hjemløse unge på kollegiet i København udtryk for, at de har haft svært ved at finde sig til rette i fællesskabet. Da de flyttede ind, havde de brug for ro til at bearbejde årsagerne til eller konsekvenserne af deres tid i hjemløshed. Nogle af de unge integrerede sig periodevist i kollegiet, men trak sig igen, mens andre har holdt sig helt ude af det sociale fællesskab. Men selvom fællesskabet udfordrer

de unge, og de unge har svært ved at blive en del af det, fortæller flere, at det er en inspiration eller en hjælp i forhold til deres udvikling at bo sammen med unge studerende. Selvom de ikke aktivt indgår i nære sociale relationer med deres naboer, bliver de en del af et fællesskab, samlet omkring det at være studerende og ung. Dette står i kontrast til de fællesskaber, de unge kommer fra, som er præget af udsathed, stoffer eller kriminalitet.

Et skift mellem forskellige verdener

Flere af de unge fortæller, hvordan kontrasten mellem det de kommer fra – eksempelvis at være sofasover, sove på gaden eller bo på herberg – til pludselig at bo på et pænt kollegie med studerende unge kan være stor. Det er bogstaveligt talt to forskellige verdener, der mødes, og det kræver tilvænning. En af de unge fortæller, hvordan kulturen var på det herberg, hun boede på, inden hun flyttede ind på kollegiet. Hun forklarer både, hvorfor det var en dårlig kultur at være en del af, og hvorfor det føles som at komme til en anden verden, når man flytter ind på kollegiet.

”Så bor vi en masse udsatte piger sammen [på et herberg] og ryger en masse hash, glatter vores hår og prøver at begå selvmord”. Tidligere hjemløs ung

De unge efterspørger meget direkte en grundig indførsel til kollegiet, allerede inden de flytter ind, og en guidning i deres første tid i deres nye hjem. Da de unge ofte kommer fra en anden hverdag, præ-

get af en anden kultur, kan det være svært at afkode uskrevne regler og at regne ud, hvordan man bor på et kollegie og hvad ens naboer forventer af en.

”Og så kommer der sådan en som er mig, og vi har en lidt anderledes attitude, måske, end hvad andre har [dem der bor på kollegiet i forvejen]. For de andre har lært det hele fra en bog, hvor vi andre vi kan måske godt se lidt mere barske ud, fordi vi har lært det hele ved at være på gaden. Så vi har fået vores viden to forskellige steder fra. Så vi danner to forskellige måder at være på.” Tidligere hjemløs ung

Flere af de unge fortæller, at de føler sig anderledes end deres naboer. Flere fortæller også, at de har den oplevelse, at deres naboer ved, at de er tidligere hjemløse, selvom hverken kommune, fond eller Hjem til Alle fortæller, hvem de specifikke unge er. Især på kollegiet i København udtrykker flere af de unge en oplevelse af ikke at have samme berettigelse til at bo på kollegie og en følelse af mindreværd ift. deres naboer. Dette kan have en negativ påvirkning på de unges inklusion på kollegiet.

”Jeg syntes, det var vildt svært, fordi de allerede i forvejen vidste, at vi er nogle unge, der har det svært. Så der blev rimelig hurtigt lavet sådan et os og dem. Eller det følte jeg i hvert fald. Altså de var søde til at tage imod en, men det er svært, når de i forvejen ved, at man har den her baggrund, som man har.” Tidligere hjemløs ung

Nogle af de hjemløse unge fortæller, at de ser deres naboer som perfekte unge mennesker med perfekte liv. Naboerne bliver således en repræsentation af det liv, som de unge ikke har fået, men måske drømmer om. Det kan for nogle af de unge være en stor udfordring at blive konfronteret med denne forskel hver dag og i deres eget hjem. Det er afgørende at støtte de unge i at takle disse udfordringer, da de unge samtidig selv giver udtryk for det store potentiale, der ligger i at bo sammen med andre unge med en anden baggrund.

”Jeg har alle mulige fordomme om dem, der bor her. At de bare alle sammen kommer fra kernefamilier og har et rigtig fedt liv og derfor slet ikke vil kunne forstå mig, fordi jeg er bare helt speciel eller et eller andet narcissistisk. Jeg føler mig meget anderledes i hvert fald. Jeg kan også huske det fra den første fællesspisning, hvor der bliver spurgt, hvor har du så gået i gymnasie, og hvor studerer du, og hvad vil du så med dit liv. Det her er det bedste, det er det rigtige, selvom det er svært, men det skal man også huske.” Tidligere hjemløs ung

Selvom det kan være udfordrende at bo sammen med unge, der har en anden baggrund og opvækst, så siger de unge selv, at det er godt for deres udvikling at bo sammen med unge, der ikke er udsatte. Og når boligen bliver til et hjem, kan den ligeledes blive til den sikre base, som støtter den unge i at komme videre i livet.

”At jeg fik indrettet det, så det var mit [gjorde det til et hjem]. Det er mine ting, og det gør det mere til et hjem, hvor jeg kan være, og jeg ikke lige bliver smidt ud om 14 dage – jo hvis jeg ikke betaler husleje, men – forstå mig ret. Så er det et sted, jeg kan blive indtil, at jeg er færdig med at læse. Det er første gang, jeg føler det er et sted, hvor jeg kan være.” Tidligere hjemløs ung

Fællesskabet som løftestang og målestok

Selvom der har været udfordringer forbundet med at få inkluderet de hjemløse unge i kollegiefællesskabet, er der flere af de unge, der tillægger kollegiet og naboskabet en stor betydning for deres udvikling. Ligesom dårlige vaner kan smitte, og et ophold på et herberg kan lede til misbrug, kan gode vaner også smitte. Det at bo i et, med de hjemløse unges ord, ”almindeligt” ungdomsmiljø kan være med til at løfte de unge videre i livet.

”Det er aldrig så godt at samle unge, der har det så skidt under ét tag. Det bringer alt mulig dårlighed med sig. Så tror jeg, det er bedre at bo på kollegie og blive normaliseret”. Tidligere hjemløs ung

Denne normalisering viser de hjemløse unge, hvordan andre unge lever deres liv, hvilket kan have indflydelse på, hvordan de hjemløse unge lever. Flere af de hjemløse unge fortæller også, at de ønsker at respektere det liv, deres naboer lever, hvilket kan lede til, at de hjemløse unge ændrer egne vaner. Eksempelvis nævner

flere af de interviewede unge, at de ikke har lyst til at holde fest, spille høj musik eller larme om natten, da de respekterer, at deres naboer står tidligt op. Ligesom nogle fortæller, at de forsøger at ændre deres døgnrytme, så de ligner deres naboers.

”Men det er bedre at bo her. Det hjælper mig til at holde mig på den rette sti. Jeg har også fået mere styr på mit eget liv.” Tidligere hjemløs ung

En af de unge der bor på kollegiet i Odense, og ikke har den store kontakt med sine naboer udover at hilse på dem, fortæller, at han tillægger det positiv betydning at bo blandt unge studerende i stedet for i en lejlighed i en opgang omgivet af forskellige mennesker. Den unge foretrækker at bo som nu; blandt unge studerende, fremfor i en almindelig lejlighed, da kollegiet i højere grad matcher, hvor han er, eller hvor han ønsker at være, i livet.

Indgange til naboskabet

Når de unge har brug for ro, efter de er flyttet ind i Bo-Sammen, betyder det ofte, at de i starten vil isolere sig. Dette kan være en svær start på et godt naboskab, da de første møder kan være definerende for det indtryk, den hjemløse unge og naboerne får af hinanden. Naboerne på kollegiet i København fortæller, at den første tid er afgørende for nye beboere. Det er i starten, at naboerne investerer tid i at inkludere deres nye naboer i fællesskabet.

”Alle bliver behandlet ens, og alle bliver inviteret ind, men hvis man bliver ved med at få et nej, så er der en naturlig skæringsdato. Hvis man bliver ved med at få et nej, så bliver det også sværere på et senere tidspunkt at prøve igen, for man ved også godt, at det er de første måneder, der betyder meget, når nye beboere flytter ind.” Beboer på kollegiet.

Beboerne på kollegiet omtaler de naboer – tidligere hjemløse såvel som ikke tidligere hjemløse – der ikke deltager i det sociale liv, som spøgelse. Altså nogen man ikke ved hvem er, som man ikke ser og som ikke bidrager til det sociale liv, kollegiet med tiden har fået bygget op. Naboerne fortæller, at når nye beboere ikke responderer på invitationer, holder de op med at invitere ind i fællesskabet, da det er ubehageligt at få afslag og blive afvist.

”Det bliver meget hurtig en opdeling i, hvem der er sociale, og hvem der ikke er sociale. Og når man har fået den position, så bliver der måske heller ikke investeret så meget i det. Hvilket jo også er helt forståeligt. Men det gør så også, at man ikke nødvendigvis siger hej eller inviterer vedkommende med næste gang der er noget fælles, en madklub eller en fødselsdag.” Beboer på kollegiet

Flere af de hjemløse unge fortæller også, at hvis man ikke har deltaget i det sociale fællesskab fra begyndelsen, kan det være udfordrende at træde ind i det senere. Det kræver således en særlig opmærksomhed

og indsats at komme over en start, hvor den hjemløse unge har brug for at trække sig.

”Når jeg kom hjem, så gik jeg bare og håbede på, at der ikke var nogen ude i køkkenet, så jeg bare kunne låse mig inde på mit værelse. Men sådan har jeg det ikke længere, for nu har jeg boet her så lang tid, og jeg er vant til det, og så har jeg fået det meget bedre. Men det fyldte meget i starten, at jeg skulle undgå kontakten. Måske det første halve år eller lidt længere.” Tidligere hjemløs ung

Beboere på kollegiet i København fortæller, at de har arbejdet for at skabe et aktivt socialt fællesskab på kollegiet, og at dette har udviklet sig gennem de seneste år. Der er derfor en særlig opmærksomhed på, om nye beboere bidrager til fællesskabet. Dette har givet udfordringer ift. de hjemløse unge, som ofte har brug for en længere tilpasningsperiode, og som i den afgørende første tid på kollegiet ofte ikke har overskuddet til at deltage og bidrage til fællesskabet. Denne udfordring rammer ikke kun de hjemløse unge, men alle unge, der af den ene eller den anden grund ikke har overskuddet til at indgå i kollegiefællesskabet fra starten. Denne udfordring har ikke vist sig på kollegierne i Odense og Herlev, hvilket sandsynligvis skyldes, at der på de to kollegier ikke i samme grad findes et stærkt socialt miljø at indgå i.

Hvad har vi lært om fællesskabets betydninger

De unge oplever det som et skift mellem to verdener, når de kommer fra hjemløshed og ind på et kollegie. Det er vigtigt at støtte de unge i at komme ind i kollegielivet og kollegiefællesskabet. Den nye verden, de unge træder ind i, har nye koder og uskrevne regler, som de unge ikke altid kan aflæse. Det er derfor vigtigt at give de unge en grundig introduktion til kollegielivets udskrevne og uskrevne regler.

Det er vigtigt at tage hånd om og støtte fællesskabet på kollegierne. I Bo-Sammen flyttes fokus fra udelukkende at være støtte til hjemløse unge, til også at indbefatte at støtte det fællesskab, som de unge skal være en del af. Der skal investeres i at støtte et fællesskab, der kan rumme alle unge.

Når de unge flytter ind på kollegierne, bliver de en del af, hvad de selv omtaler som et "normalt" ungdomsfællesskab – et fællesskab af unge, der studerer og arbejder og lever på en anden måde end flertallet af unge, der lever på herberger eller som sofasovere gør. De unge fortæller, at det kan være en løftestang for dem at være en del af et sådant fællesskab, for ligesom dårlige vaner kan smitte, smitter gode vaner også.

Bo-Sammen kan ikke give nære sociale relationer på recept, men adgang til andre unge og sociale fællesskaber. Selvom de hjemløse unge ikke alle har knyttet bånd til deres naboer, bliver de en del af et

hverdagsfællesskab. Et hverdagsfællesskab, som lægger mærke til, om du er hjemme, hvordan det går og om du har brug for hjælp. Et fællesskab, der bekymrer sig om, hvordan du har det. De unge tillægger det stor betydning at være en del af, hvad de kalder et "almindeligt" ungdomsfællesskab, da det kan inspirere og støtte dem i det livsbaneskift, de er i gang med.

Hjemløse unge vil ofte have brug for længerevarende støtte, når de skifter en tilværelse som hjemløs ud med et liv med bolig og uddannelse. Og ofte vil de have et støttebehov, der varer længere tid end den støtte, de kan få fra professionelle. Helt ligesom andre unge oplever tidligere hjemløse unge ofte svære perioder og støder på nye problemer på deres videre vej. Hvis de svære perioder og nye problemer ikke skal lede tilbage til hjemløshed, men i stedet til en permanent vej ud af hjemløshed og ind i uddannelse, arbejde og gode sociale fællesskaber, har de unge ofte brug for mere støtte og mere nærvær. Dette kan både være svært at honorere inden for de kommunale budgetter, men det kan også være svært at levere for ansatte kontaktpersoner.

Spørgsmålet er, om der kan udvikles modeller, hvor civilsamfundet supplerer og fortsætter den støtte, som de unge modtager? Kan civilsamfundet være med til at sikre den unges forankring i det gode liv?

Idrætsprojektet arbejder med fællesskabet på Bikubens fondens kollegie i København

Idrætsprojektet er en socialpædagogisk enhed i Københavns Kommune, som arbejder med aktiverende, motiverende og afklarende forløb, med fokus på sport, fritidsaktiviteter, job, uddannelse og fællesskab.

Idrætsprojektet har over 70 fast- og deltidsansatte trænere, ca. 30 virksomhedspraktikanter og omkring 80 frivillige. Dette skaber en unik kultur som, gennem deltagelsen i et positivt fællesskab, arbejder for at løfte deltagerne videre til bæredygtige tilværelser.

Som et fundament for succesfuld brobygning, arbejder Idrætsprojektet med at skabe gode netværk for deltagerne. I netværket er der fokus på, hvordan børn, unge og voksne kan opleve progression, for med tiden at kunne træde ind i almensamfundet – først med støtte fra Idrætsprojektet og sidenhen på egne ben med støtte fra familie og netværk.

Idrætsprojektet arbejdede henover ni måneder med at inddrage alle beboere på kollegiet i København i fællesskabet gennem sociale- og sportsaktiviteter. Idrætsprojektet udførte en løbende evaluering af indsatsen og inddragelsen af kollegiets eksisterende beboere i Bo-Sammen. Denne indsats har haft stor betydning for Bo-Sammen, og erfaringerne fra arbejdet bliver inddraget i den fortsatte udvikling af modellen. Idrætsprojektets arbejde udmøntede sig i følgende konkrete anbefalinger:

🏠 **Snak med alle nye beboere** om, hvad man skal forvente af hinanden, hvad de oplever og hvad de kunne tænke sig i forhold til fællesskabet. Lyt til, hvad de siger.

🏠 **Særlig opmærksomhed** på at få nye beboere med i udvalgene. Nye folk ser altid noget nyt, og det er godt for udviklingen og for inklusionen, at de er med i udvalgene. Men husk at tage hensyn til, at alle kan bidrage med noget forskelligt og i forskelligt omfang.

🏠 **Det er vigtigt** at skabe en fast ramme og en struktur for alle nye beboere. Dette kan f.eks. være gennem en buddy-ordning, hvor alle nye beboere får tildelt en personlig buddy som byder velkomme, giver en praktisk introduktion til kollegiet og sørger for at inkludere den nye beboer i kollegiets sociale liv. Den personlige modtagelse er vigtig for alle beboere og kan hjælpe med at få de hjemløse unge til at føle sig velkomne på kollegiet. Ordningen går på skift, så det ikke kun er velkomstudvalgets ansvar, men derimod et fælles ansvar, at nye beboere bydes godt velkommen.

🏠 **Inddrag flest muligt** i planlægningen og udførelsen. Husk tydelig kommunikation omkring aktiviteterne. Og husk at være særligt opmærksom på, at ny-indflyttede beboere inviteres med og bydes velkommen.

Annas historie

Anna gik fra at være herbergsbeboer til studerende på en videregående uddannelse

Anna flyttede hjemmefra i en tidlig alder, fordi der var for mange problemer hos hendes forældre. Inden da havde Anna været anbragt uden for hjemmet. Da Anna flyttede hjemmefra, flyttede hun ind hos sin kæreste i en ny by. De havde en stor omgangskreds, og de festede meget.

Anna og hendes kæreste valgte at flytte til en ny by. Annas kæreste begyndte at være voldelig over for hende og volden fortsatte gennem længere tid. Der var stadig problemer i Annas familie, og hun havde derfor ikke nogen at støtte sig op ad. Til sidst blev det for meget for Anna, og hun forlod både sin kæreste og dermed også sit hjem. Hun blev hjemløs. Hun sov på må og få og endte til sidst på et herberg. På herberget blev hun fastholdt i en negativ spiral, hvor de dårlige vaner smittede. Hun havde det psykisk dårligt og forsøgte at takle sine problemer med hash.

Anna fik tilbudt en bolig gennem Bo-Sammen. Hun følte sig meget anderledes end alle de "normale" studerende. Det første lange stykke tid havde hun det svært på kollegiet og hun prøvede at undgå sine naboer. Med tiden fik hun det bedre og hun fortæller, hvordan kollegiets normalisering havde gjort det nemmere at få gode vaner og stoppe med at misbruge.

Anna fik ikke nære venner på kollegiet, men havde en enkelt nabo, som hun talte med. Hun havde ikke længere brug for at undgå sine naboer, og hun begyndte også at lave mad i fælleskøkkenet. Anna har i dag gennemført sin ungdomsuddannelse og er fraflyttet kollegiet, da hun er blevet optaget på en videregående uddannelse i en anden by.

Organisering – Hvordan etableres et godt samarbejde?

Hjem til Alle har gjort sig erfaringer med betydningen af et tæt og tillidsfuldt samarbejde mellem fonde og kommuner i Bo-Sammen, af at udvælge de rette hjemløse unge og den rette andel af hjemløse unge – og erfaringer med, hvordan alle beboere bedst involveres.

Det formaliserede samarbejde er første skridt på vejen til Bo-Sammen

Inden de første unge flyttede ind i Bo-Sammen, havde Hjem til Alle faciliteret og deltaget i en intensiv dialog mellem kommuner og fonde. Denne dialog mandede ud i en samarbejdskontrakt mellem kommune og fond, hvor de praktiske rammer omkring antallet af pladser, kommunens forpligtelse til at yde bostøtte, sammensætning af følgegruppe samt beslutnings- og kommunikationsgange er aftalt. Den indledende dialog mellem kommune, fond og Hjem til Alle lagde fundamentet for samarbejdet. Det tætte samarbejde mellem kommunens bostøttemedarbejdere, ledelse og embedsmandsniveau, kollegiets ejendomsinspektør, fondsmedarbejdere og Hjem til Alle har været afgørende for modellens udvikling og succes.

Ejendomsinspektøren bliver bindeled mellem kollegie, unge og kommunen

Ejendomsinspektøren har i Bo-Sammen fået en særlig rolle som bindeled mellem den unges hverdag og bostøtten, og mellem den unge og kollegiet. Ejendomsinspektøren har haft ekstra opmærksomhed

på de unge og har støttet de unges inklusion på kollegiet. Samtidig har ejendomsinspektøren, gennem sin daglige gang på kollegiet og særlige opmærksomhed på de unge, bidraget til det forebyggende arbejde gennem en tidlig opsporing af problemer.

Ejendomsinspektøren har påtaget sig et socialt ansvar over for alle unge på kollegiet og har etableret en god relation til de unge. Ejendomsinspektøren har opbygget et tæt samarbejde med de kommunale bostøttemedarbejdere og på den måde ageret bindeled mellem fond og kommune. Den løbende dialog mellem ejendomsinspektøren og bostøttemedarbejderne har desuden resulteret i en tæt kollegial samarbejdsrelation, som har bevirket, at udfordringer kan håndteres hurtigt og smidigt til gavn for både fond, kommune og de unge.

Kommunens udvælgelse af de rette unge er vigtig

At bo tæt sammen med andre og i højere eller mindre grad indgå i et socialt fællesskab stiller andre krav end eksempelvis at bo alene i en almindelig lejlighed. Det er derfor vigtigt at vurdere, hvorvidt den enkelte hjemløse unge vil passe ind og føle sig hjemme på det specifikke kollegie.

Vi ved fra danske erfaringer med Housing First, at hjemløse med meget store og komplekse problemer succesfuldt er kommet i egen bolig og har fastholdt den. Vi ved også, at det på forhånd er meget svært at forudsige, hvem der kan fastholde en bolig, og hvem der ikke kan.¹⁵

15 Socialstyrelsen 2014: Housing First Manuel: En permanent bolig og en helhedsorienteret social indsats. Socialstyrelsen 2015: Critical Time Intervention (CTI) Manual.

Bo-Sammen

er udpeget som innovativ ny løsning
nationalt og internationalt

Bo-Sammen er blevet fremhævet nationalt og internationalt som et eksempel på innovativt samarbejde om at skabe nye boligløsninger for hjemløse unge. Bo-Sammen bliver fremhævet for at tænke

nyt ift. tværsektorielt samarbejde og boligløsninger for hjemløse unge, der indtænker adgangen til sociale fællesskaber og civilsamfundet. Bo-Sammen er blevet fremhævet af:

Center for Offentlig Innovation (COI)

– fremhævet som et eksempel på innovativt samarbejde mellem kommuner og fonde.

Top House

– nomineret som
“Promising Practices in Inclusive Social Housing in Europe”
i 2018. Udvalgt som et af flere eksempler på,
hvorledes udsatte mennesker kan inkluderes i boligløsninger
for at opnå en selvstændig tilværelse.

FEANTSA

– udvalgt som en innovativ og modig løsning
til at inkludere hjemløse mennesker
i boligløsninger i udgivelsen:
”50 out of the box housing solutions” i 2019.

De gode råd

De hjemløse unge, der tilbydes bolig gennem Bo-Sammen, skal kunne se sig selv i boligformen og samtidig vurderes til at kunne trives i boligen. For at kunne trives i Bo-Sammen er det en fordel at kunne spejle sig i og interagere positivt med sine omgivelser. Dette kan være udfordrende, hvis de unge har et meget stort misbrug, da det har stor indvirkning på deres sociale adfærd og reaktionsmønstre. Det samme gør sig gældende for tungere, ubehandlede psykiatriske diagnoser samt i tilfælde, hvor den unge har tætte bånd til meget kriminelle miljøer. Den enhed i kommunen der anbefaler unge til Bo-Sammen har derfor en vigtig rolle i både at forberede den unge til et liv på et kollegie og i, så godt som muligt, at vurdere om boligformen vil være et godt match for den enkelte unge.

Alle beboere skal inddrages for at sikre et godt fællesskab

Hjem til Alle har gjort sig forskellige erfaringer med at starte Bo-Sammen på de forskellige kollegier. Det har været Alliances ønske, at Bo-Sammen skulle tilbyde hjemløse unge en ny start på lige vilkår med andre unge. Derfor besluttede Hjem til Alle, Bikubenfonden og Københavns Kommune ikke at informere beboerne på kollegiet i København om, at Bo-Sammen blev startet på kollegiet. Samme beslutning er sidenhen truffet om kollegierne i Odense og Herlev.

På baggrund af erfaringerne fra kollegiet i København anbefales det at inddrage kollegiets beboere i starten af Bo-Sammen. Hjem til Alle har på kollegiet i København

iværksat initiativer med henblik på at sikre en øget beboerinddragelse og viden om Bo-Sammen samt for at løfte fællesskabet og støtte de unges deltagelse heri. Hjem til Alles sekretariat, Bikubenfonden og Københavns Kommune har inviteret beboerne til en fælles dialog om Bo-Sammen, og der er etableret en løbende dialog mellem beboerråd, fond, Hjem til Alle og kommune for at styrke det lokale fælles ejerskab for samarbejdet. I denne dialog er det særlig vigtigt at understrege over for kollegianerne, at de ikke tillægges ansvar for succes af Bo-Sammen eller for de enkelte hjemløse unge. Kollegianernes rolle er blot at være gode og rummelige naboer. Det er ligeledes vigtigt at give overordnet viden om Bo-Sammens forankring og det støttenetværk, der står bag de hjemløse unge samt en nuanceret introduktion til hjemløse unges udfordringer, som kan lede til en bedre forståelse af deres udfordringer og potentialer som unge mennesker.

Hjem til Alle iværksatte et fællesskabsfaciliterende forløb på Kollegiet i København, udført af den kommunale enhed Idrætsprojektet. Formålet med Idrætsprojektets arbejde var at understøtte sociale aktiviteter for alle kollegiets beboere, som skulle styrke naboskabet og de tidligere hjemløse unges deltagelse i aktiviteterne. Sideløbende hermed udførte Idrætsprojektet en løbende erfaringsindsamling og kollegianerinddragelse, som resulterede i en række overordnede anbefalinger til det videre arbejde med Bo-Sammen.

Erfaringerne efter de første år med modellen viser, at det kan lade sig gøre at skabe boliger til hjemløse unge på privatejede kollegier. Vi har også set, at flertallet af de unge har stor gavn af en bostøtte, hvilket også spejler erfaringerne fra Housing First. Vi har også lært, at ejendomsinspektørerne får en stor betydning i modellen. På grund af deres daglige gang på kollegierne opbygger de en naturlig relation til de unge og har en god føling med, hvordan det går med de unge og det sociale liv på kollegiet. Til gengæld har vi også set, at fællesskabet både kan være en gave og en udfordring for de unge. Vi er ikke nået frem til én endelig model for den gode inklusion af hjemløse unge i sociale fællesskaber, men forsætter udviklingsarbejdet i Bo-Sammen og tror på, at hvis vi ønsker at skabe et inkluderende fællesskab for hjemløse unge, så skal vi investere i at løfte hele fællesskabet for alle, der deltager i det.

Med afsæt i erfaringerne har Hjem til Alle formuleret otte opmærksomhedspunkter til det videre arbejde med Bo-Sammen:

Boligen og de fysiske rammer

Boligen skal give ro

Det vigtigste for de unge er i første omgang at få deres eget hjem, hvor de kan låse døren, selv bestemme og få ro til at

komme videre i livet. En vigtig del af at få sit eget hjem er at lære at holde et hjem og leve en selvstændig voksentilværelse. På baggrund heraf efterspørger de unge så vidt muligt egen lille lejlighed med eget køkken og bad. Den behøver ikke at være stor, men det er vigtigt, at de har mulighed for at trække sig, når de har brug for det. De unge udtrykker ydermere et ønske om at bo sammen med andre unge, men understreger på samme tid behovet for, at fællesskabet let skal kunne både til- og fravælges.

For at boligen kan blive til et aktiv for de unge og give dem den ro og stabilitet, de har brug for, er det vigtigt at hjælpe de unge med at gøre boligen til et hjem. Dette betyder i praksis at støtte den unge i at finde og købe de møbler og ting, den enkelte unge ønsker i sit hjem. Og så betyder det at sørge for, at den unge kommer godt på plads i boligen: får samlet reolen, hængt lamperne op, tilmeldt sig betalingservice, får rutiner for rengøring, indkøb og madlavning. Med andre ord skal de unge have støtte til at komme godt på plads i hvad der muligvis er deres første hjem.

Social hjælp og støtte

Den sociale støtte er afgørende for de unge

At flytte i egen bolig er de unges største drøm, men uden den rette støtte risikerer

de unge, at drømmen bliver til et mareridt, og at de bliver hjemløse igen. De unge har både brug for praktisk støtte til at skabe et hjem, hjælp til at igangsætte andre støtteforanstaltninger, hjælp til at navigere i en helt anden kultur og til at takle de udfordringer, de måtte have med i bagagen. Da der er international evidens og danske erfaringer for, at Housing First bostøttemetoderne virker, anbefaler Hjem til Alle, at de unge modtager dén af de tre Housing First bostøttemetoder, der passer til den enkelte unges behov.

Fællesskabets betydning for unge

Modellen skal sikre adgang til fællesskaber

Fællesskabet har flere betydninger for de unge. Det kan både være en adgang til nye sociale relationer, det kan være en inspiration og en løftestang for de unges liv, og det kan opleves som en stressfaktor. Det er derfor vigtigt, at der bliver arbejdet med at støtte de unge ind i eksisterende fællesskaber, samtidig med at der bliver arbejdet for at gøre det eksisterende fællesskab mere åbent, inkluderende og støttende for alle beboerne. Dette kan ske igennem medinddragelse og oplysning af naboer samt ved at arrangere konkrete aktiviteter for alle beboere og investere i gode rammer for samvær og fællesskab. Hvis bygningen ikke tilbyder muligheder for at mødes, er det vigtigt at have et større fokus på at skabe adgang til andre fællesskaber. Hvis der arbejdes med bygninger, hvor der ikke tilbydes en nem adgang til sociale fæl-

lesskaber, enten på grund af arkitekturen eller kulturen, er det vigtigt, at der bliver arbejdet med at skabe muligheder eller aktiviteter, hvor beboerne kan mødes samt at der bliver investeret i at opbygge et åbent og inkluderende fællesskab til gavn for alle beboerne.

Fællesaktiviteter kan styrke fællesskabet

Da kollegier samler unge studerende, centrerer kollegiefællesskaberne sig ofte om studieliv med alt, hvad dertil hører af eksamener, studiejobs og karrieremuligheder. Det kan være svært for hjemløse unge at indgå i denne type fællesskab, da deres liv ofte vil have et andet indhold og fokus. Det er derfor vigtigt at skabe fællesaktiviteter – både med de nære naboer og på tværs af gange og etager på kollegierne og ud fra andre fællesnævne end studielivet: Det kan være sport, spil, spisning, ture, film osv. Det er desuden vigtigt at have en aktiv inddragelse af alle beboerne og skabe synlighed om aktiviteterne.

Modellen skal tilbyde et støttende fællesskab for alle beboere

Det er vigtigt at støtte op om alle de unge, der bor i Bo-Sammen, og støtte og værne om det fællesskab, der eksisterede inden Bo-Sammen blev startet. Hvis de hjemløse unge oplever udfordringer ved at være flyttet i Bo-Sammen, vil det som oftest komme til udtryk ved, at de trækker sig tilbage og i perioder isolerer sig. Andre unge vil i stedet måske være udadreagerende eller have en omgangskreds, hvis samværsform er meget forskellig fra

kollegiets. Det er vigtigt, at de unges bostøttemedarbejdere reagerer på disse reaktionsmønstre og støtter de unge i at håndtere disse udfordringer. På samme vis skal aktørerne omkring Bo-Sammen arbejde for at sikre, at der bliver skabt et godt fællesskab for alle beboere.

Organisering og samarbejde

Samarbejde mellem kommune, kollegieejер og ejendomsinspektør skal etableres fra starten

Det er vigtigt at etablere et tæt samarbejde mellem alle involverede aktører omkring de unge. I Bo-Sammen afholdes der faste møder med deltagelse af den respektive kommune, både embedsfolk samt bostøttemedarbejdere der er tilknyttet projektet, boligejeren og, helt afgørende, ejendomsinspektøren, som har sin daglige gang på kollegiet samt Hjem til Alle som facilitator og koordinator. Herudover er det helt afgørende, at bostøttemedarbejderne og ejendomsinspektøren opbygger et tæt og kollegialt samarbejde for løbende at kunne sikre den bedste støtte til de unge. Møderne og det tætte samarbejde er med til at sikre, at der opstår en tillidsfuld relation mellem de deltagende aktører, således, at eventuelle problemer tages i opløbet, og løbende behov kan diskuteres og adresseres.

Bostøttemedarbejdere kan være brobyggere til kollegiet

Ligesom bostøttemedarbejderne kan forberede de unge på kollegielivet, støtte deres indgang til kollegielivet og løbende

støtte dem gennem de udfordringer, de måtte opleve, kan bostøttemedarbejderne også forberede og støtte kollegiefællesskabet til at tage imod de hjemløse unge. Det er derfor vigtigt at etablere et samarbejde mellem beboere og bostøttemedarbejdere. Samarbejdet skal have fokus på at skabe gode fællesskaber for alle beboerne gennem inddragelse samt ved at klæde beboerne på til at bo sammen med unge, der kommer fra en anden baggrund og med andre udfordringer.

Modellen skal skabe et ligeværdigt fællesskab for alle unge

Bo-Sammen arbejder for at skabe social integration mellem hjemløse unge og unge studerende, og at facilitere en kultur og et fællesskab, som støtter alle de unge, der bor i Bo-Sammen og ikke kun de hjemløse unge. Det er vigtigt at både kommunen, ejendomsaktøren, Hjem til Alle og bostøttemedarbejderne arbejder for at sikre en kultur, hvor alle beboerne på kollegiet føler sig ligeværdige og ligeberettigede. Dette kan bostøttemedarbejdere gøre ved at tale med de hjemløse unge om, at de bor på kollegiet på lige vilkår og ikke særlige vilkår. Lige såvel kan ejendomsaktøren, i samarbejde med kommunen og Hjem til Alle, i præsentationen af Bo-Sammen understrege, at de hjemløse unge bo på kollegiet på samme vilkår som deres naboer, og at Bo-Sammen ikke giver kollegianerne et særligt ansvar – andet end at være en god nabo. At leve på lige vilkår betyder også, at ejendomsaktøren stiller de samme krav til alle beboere om at betale husleje og leve op til husreglerne. Men det betyder også,

at ejendomsaktøren ikke stiller særlige krav til de hjemløse unge, som ikke bliver stillet til de andre beboere.

Ved at behandle alle beboerne i Bo-Sammen ligeværdigt, udvise hensyn til alle beboeres personlige problemer og op- og nedture og skabe et støttende fællesskab for alle de unge beboere, kan vi lykkes

med at støtte hjemløse unge videre i livet og studerende unge godt igennem deres uddannelser.

En stor tak til alle de unge der har ladet sig interviewe til erfaringsopsamlingen. Alle citater er bragt i anonymiseret form, og de navne der er benyttet til de unges historier er aliases.

www.hjemtilalle.dk

Hjem til Alle
Fonden Hus
Otto Mønstedts Gade 5
1571 København

 facebook.com/hjemtilalle/
 [@vibeklarup](https://twitter.com/vibeklarup)

Fotografi: Alexandra Buhl, Tobias Tullius, A. Xromatik, Jon Chambers
Layout: Sigrun.nu

Hjem til Alle alliancen

Hjem til Alle alliancen blev etableret i januar 2016 med en ambition om at afskaffe hjemløshed blandt unge i Danmark.

Hjem til Alle alliancen arbejder med at skabe hjem til hjemløse unge. Det gør vi ved at udvikle nye boligløsninger, etablere støtteordninger og sætte hjemløshed på dagsordenen.

Hjemløshed blandt unge er en kompleks problemstilling, som kræver, at flere parter arbejder sammen om løsninger. I dag består Alliancen af 19 partnere, som står sammen om at forebygge og reducere hjemløshed blandt unge i Danmark.

Alliancen drives af et sekretariat, der har ansvaret for den daglige administration og ledelse.

I Hjem til Alle alliancen arbejder vi med at udvikle nye løsninger på tværs af civilsamfund, myndigheder, boligorganisationer, virksomheder og investorer. Nye løsninger, som kan føre til vedvarende forandringer på området. Vi løser ikke problemet i morgen eller næste år. Men vi arbejder hver dag på at knække den stigende kurve. Fordi vi tror på et Danmark, hvor der er hjem til alle.